

1.0 VULA VAKAVITI

VULAIDOI (via veidonui kei na Me)

Sa via oti mai na draki ca, lailai tale ga na namu kei na lago. Tau e dua na uca bi, na ivakabonaniduruka, se kina na duruka kei na vico. E vanua, se keli tiko na uvi, vakabibi na yabaki levu (uvi leka), tekivu na werewere, tei na uvi taumada. Dreu tiko ga na moli, oti na duruka. Caka na kailegaga me revereve - kakana ni yabaki. Se na senikau ni vula o Me - na vulaomē (makarita, senikāloni).

Mai wai, drava tiko ga, levu ga na daniva, salala, sarā - gauna ni qoli lawa.

VULAIUCA (Maji-Me vakacaca)

Tunumaka tu na vanua, tau vakalevu na uca, gauna ni dobui kei na waluvu. E dau yacana tale ga na *vulaibotabota*, ni bota kina na uvi, tikau, tivoli. Wāgunu lelevu ni taucoko na vula, gauna ni vakaba kuka kei na kucokucoraki (butu manā).

2.0 WAI VAKAVITI

1. **WAI NI CAGI (medra na gone)**

1. Qili na drau ni batimadramadra kei na drau ni tomole, gunuva na gone na kena wai.
2. Qili na totodro kei na rorogo, gunuva. Ya rua se tolu na isepuni.

iVakamacala ni kau

Batimadramadra - m co kune vakalevu ena iteitei kei na yasa ni vale, se dromodromo lalai tubu qaseqase, se oti qai mate na vuna; tv **bulubulusimahoko** [Nadroga], **matuakamate se matuakomate** [Lau], **sanikitu** [Vuda, Vatulele];

Tomole *n* m kau lailai, sena kei na drauna e boi vinaka, sena dau isaluaki ni waiwai. Na tomoleniviti e drokadroka na drauna, lokaloka na tomoleniidia; tv **damole** [Rakiraki, Wainibuka], **domole** [Yanuca, Vatulele, Kadavu, Gonedau, Bua, Vanualevuiloma], **giawa** [Ba], **tamole** [Vatulawa, Vanualevuicake, Lau], **yagiawa** [Savatu];

Totodro *n* m cobulabula rawarawa, kune e yasanivale, iteitei &s, drau mokimokiti vinaka; yacana raraba ga na totodro

Rorogo tv **matablabula** [Suva, Rewa, Bau], *n* m cotubu rawarawa, kune vakalevu ena vanua suasua, drau momoto lalai; tv **bulaitagona** [Lakeba, Vanuabalavu], **bulaitamona** [Vanualevuicake], **cabocola** [Vatulele], **cobula** [Yasayasabeqa, Kadavu, Magodro, Savatu], **coniqaloqalo** [Kabara], **coqaloqalo** [Namuka, Cicia, Moce], **matebulabula** [Namuka, Cicia, Moce], **rorogo** [Suva, Rewa, Bau], **irorogo** [Suva, Rewa, Bau], **wacabocola** [Ba];

2. WAI NI TŪRAGA m mate ni turaga, mate na yagodratabu vakatagane. E rawa ni vu mai na mate enaguvuni vakasivia ni yaqona.

1. Vusoi na dralakaka, gunuvi.

2. Vusoi na drau ni warusi, gunuvi.

3. Tuki na drau ni wākalou kei na tabana, vakawai, vusoi vinaka me qai gunuvi tiko me bogivā. Levu ga nomu gunuva, na kena vinaka. **Rawa ni vukei ira na tagane mera vakaluveni.**

iVakamacala ni kau

Vulokaka *n* m kau lailai toka, kune vakalevu e baravi kei na lomanivanua; na drauna e vakasomusomuna, via vulavula na dakudakuna qai boi tale ga; na sena e vulavula, na vuana e mokimokiti lalai loaloa; tv **drala** [Yasayasaira, Kadavu, Vanualevuiloma], **dralakaka** [Rewa & Ovalau], **dralakuru** [Yasayasabeqa], **mulokaka** [Lau];

Warusi – *n* m wa sala ni veikau, toloilevu kaukaua vaka na bitu, drauibabalavu momoto lima na kena ua, se dromodromo matailalai, vualalai tubu veisa e vu ni Drauna na wa tolo lalai e lai vivica na kau e salava tiko. Na tolona e yara kina na waqa, tali kina na kato kei na kawa se susu (dai ni ika) tv **kadrage** [Gau, Koro, Lau], **wakacu** [Kadavu], **wakadrage** [Gau, Koro, Lau];

Wākalou *n* m wa sala toloilalai loaloa qaikaukaua ni veikau, drau drokadroka lalai, sevulavula via drokadroka, vua drokadroka lalai, loaloa ni sa matua;

3.0 iVosavosa Vakaviti

Na ivosavosa cava e dau cavuti vua na tamata mamaqi taura matua toka nona iyau.

Kena isau: Drega ni vudi tasi

Na vudi eda sa kila kece ni tiko na kena drega. Ni dau tasi na vudi o na qarauna sara me kakua ni tauva na nomu isulu ni dau dredre na kena takali.

Ni dua gona e mamaqi ena taura matua sara toka ga na nona iyau me kakua ni takali tani mai vei koya. Qo me vaka ga na drega ni vudi tasi ni sa takavi keda ena dredre me takali tani.

TABANA NI VOSA & ITOVO VAKAVITI